

b. jeńca - internowanego - więźnia - "logarnika" - zesłańca w Z.S.R.R.

1. DANE OSOBISTE / imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny.

St. str. poruch. Bogdan Stawiszczyński - lat 19. 5267

Do wojny 1939r. uczęszczałem do gimnazjum w Hlubie.
Zostałem jako specjalny przesłannik do Rosji na przymusowe roboty.

2. DATA I OKOŁIŹNOSCI ZARĘSZCOWANIA

Dnia 10 lutego 1940r. po przeprowadzeniu rewizji przez NKWD zostałem wraz z rodziną przesłany do st. kol. Krasno odległej o 50 km.
Tutaj też zostaliśmy zakwaterowani do pracy.

3. NAZWA OBOZU / Więzienia - miejsca przymusowych robót/

Do drutypodmiejowej podziemi w wagonach towarowych po 30 ludzi dotarliśmy do miejsca przesłannic na Ural w Sierdiorniej ob. gdzie wszyscy mieli pracować w "Dzielnia Stroj Mied Ruda" Kopalnia Rudy Miedzianej

4. OPIS OBOZU WIEZIENIA itp./ teren, budynki, warunki mieszkaniowe, higiena

Terren w zimie zabudowany miał baraki s. deser o ściankach podłojnych oraz upełnionych trocinami ze śniegiem. W łazie, goly ten śnieg wstajają, barak śmierci ze wystroiki strom dachami, a trocinę były przez doskonałym zabezpieczeniem dla wszelkiego rodzaju robótwa (placówki, kawałki i t.p.) Dach preparatów woda podnosił denero.

5. SKŁAD JEŃCÓW, WIEZNIÓW, ZESŁANCÓW / Narodowość, kategoria przestępstw, poziom umysłowy i moralny, wzajemne stosunki i t.d.

Na ogólny stan przesłanników 30% było Polaków, 10% Ukraińców, 50% sowieckich przesłanników, przesłanych jeńców 10 lat temu. Wszyscy byli pod "opiecznością" komendanta NKWD. Poziom umysłowy i moralny poziom uciętym duro. Stosunki między przesłannikami nieprzyjemne z powodu donosicielstwa. Jeden drugiemu nie wierzył, nawet dawno najbliżej siebie bez żadnego powodu.

6. ŻYCIE W OBOZIE WIEZIENIU, i t.p./ przebieg przeciętnego dnia, warunki pracy, normy, wynagrodzenie, wyżywienie, ubranie, życie koleżeńskie i kulturalne i t.p.

... Wyprawy robocze niewystarczająco na przetrwanie. Praca b. ciężka bez ubrania pod deszczem gorącej wody w kopalni. Woda - siarczan miedzi paliła skórę i mordziła ubranie w 40°C gorąca. Robotnik idący na pracę wstawał o 3⁰⁰ godzinowo, a kładł się spać o 21⁰⁰ godzinie. Praca trwała 12 godzin a resztę tego czasu zajmowało mycie się i dwukrotne stajnie w kolejce po stronę. Kto nie pracował nie otrzymał kawałka chleba. Dni wolne od pracy wykorzystywano na t.zw. robotniki. Za odmowę pracy lub 20 min. spóźnienie się karano więzieniem lub ograniczeniem porcji o 25% lub więcej. Nie było tuż przy rodzinie z powodu niedostatecznej ilości żywności popełniali samobójstwa.

W kopalniach częste wypadki rozrywania rud i t.p.

7. STOSUNEK WŁADZ NKWD DO POLAKÓW /Sposób badania, tortury, kary, propaganda komunistyczna, informacja o Polsce i t.d.

W ogłoszeniach władz NKWD do Polaków panowała bezwzględna surowość. Stosowano: areszt o gwałcie, karne roboty, groźby; t.j. aby sobie tylko wymusić posturalstwo.

Traktowano więźniów jak nie ludzi lecz coś niższego.

Na zebraniach urzędowych często pisał NKWD dla propagandy, np. do prasy, że "bija się w więzieniu do ściany" i "zgnita Polska nie powstanie".

Obiecująco najkomunistyczniej na ziemi.

8. POMOC LEKARSKA, SZPITAL, ŚMIERTELNOŚĆ, /Wymienić nazwiska zmarłych/.

Porozbrojono pomocy lekarskiej prawie nie było iadnej. Następnie zorganizowano ambulans, który nie uleczal żadnej choroby bez gangreny; do przynajmniej czterech pacjentów spadł z ułt. ciotak siebie rany do szpitala, ale i tam lekarzom nie pomogło.

9. CZY I JAKA BYŁA ŁĄCZNOŚĆ Z KRAJEM I RODZINĄ.

10. KIEDY ZOSTAŁ ZWOLNIONY I W JAKI SPOSÓB DOSTAŁ SIĘ DO ARMII.

Zwolniony w szpitalu dnia 12 sierpnia 1941 r.

Ponieważ moje miejsce w ładze NKWD nie zapracowałem na porzucenie pracy i wyjazd, zrobiłem to jednego dnia i potajemnie wyjechałem.

Do Wojska wstąpiłem po 4-miesięcznej podróży po koczorach Uzbekistanu dnia 1.11.1942 r.

M.D., dnia 3.11.1943

[Signature]